

ในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอหลักการ และแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 ความหมายและลักษณะของทัศนคติ
- ตอนที่ 2 วิชาชีพครูและความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับวิชาชีพครู
- ตอนที่ 3 ทฤษฎีทัศนคติของฟิชปิง
- ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความหมายและลักษณะของทัศนคติ

ทัศนคติมีผู้ให้คำจำกัดความไว้อย่างหลายอย่าง เช่น

เชอร์สโตน (L.L.Thurstone, 1967 : 77-89) ให้ความหมายว่าทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกและความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่เราสามารถวัดใหญ่ของความคิดเห็น หรือจากการ แสดงออกทางภาษา

ฮอลพอร์ต (Gordon W.Allport, 1935 : 418) กล่าวว่าทัศนคติหมายถึงสภาวะความพร้อมทางจิตหรือประสาท ซึ่งเกิดจากการ ได้รับประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้เป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งของหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

ทีโอบอร์ นิวคอมบ์ (Theodore Newcomb, 1954 : 148) กล่าวว่าทัศนคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจ ที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ ทัศนคติจะแสดงออกทางคำพูดกริยา รรมสองลักษณะคือ การ แสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ ความชอบ เห็นด้วย ลักษณะเหล่านี้เรียกว่าทัศนคติทางบวก อีกลักษณะหนึ่งคือทัศนคติทางลบ การ แสดงออกในลักษณะ

ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ส่วนทัศนคติอีกแบบหนึ่งคือ ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด เป็นทัศนคติแบบกลาง ๆ

เกรช และครัทฟิลด์ (Krech and Cuthfield, 1948 : 223) ให้ความหมายว่าทัศนคติคือ การรวมตัวอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างแรงจูงใจ อารมณ์ การรับรู้ และความคิดความเข้าใจของบุคคลแต่ละบุคคล

ฟิชเบิน และเอจเจน (Fishbein and Ajzen, 1975 : 28-29) กล่าวว่าทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหมายถึง ผลรวมของการประเมินความเชื่อที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น

* สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2522 : 5) กล่าวสรุปว่าทฤษฎีหรือแนวคิดที่ผู้วิจัยอธิบายทัศนคติแบ่งได้เป็น 3 แนวคิดคือ

1. แนวคิดแรกเป็นแนวคิดดั้งเดิมที่เชื่อว่า ทัศนคติเป็นมิติเดียว (Unidimensional) ตามแนวคิดที่ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งใดจึงหมายถึงผลการประเมินค่าสิ่งนั้นในทางบวกหรือทางลบโดยตรง

2. แนวคิดที่สองเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าทัศนคติมี 3 มิติ คือมิติด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive) มิติด้านความรู้สึก (Affective) และมิติด้านพฤติกรรม (Conative) แนวคิดนี้แม้จะเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน แต่ก็มีผู้ตั้งข้อสงสัยว่าจะเชื่อถือได้เพียงใด ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่ 3 มิตินี้ดังกล่าวปรากฏเสมือนว่าแตกต่างกัน ก็เพราะใช้วิธีการวัดที่ต่างกัน และผลการวิจัยเพื่อตรวจสอบความเชื่อตามแนวคิดนี้ ก็มีทั้งที่ขัดแย้งและสนับสนุน สำหรับบริเวณที่หลักฐานสนับสนุนปรากฏว่ามีที่ทำนายพฤติกรรม วมได้ที่ดีที่สุดคือ มิติด้านพฤติกรรม

3. แนวคิดสุดท้ายได้แก่ แนวคิดตามทัศนคติของฟิชเบิน แนวคิดนี้อธิบายทัศนคติในลักษณะที่แตกต่างไปจากสองแนวคิดแรก กล่าวคือมีได้อธิบายทัศนคติในแง่องค์ประกอบของตัวทัศนคติ แต่อธิบายโดยการเขียนใหญ่ของแบบจำลองทางจิตศาสตร์ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทัศนคติกับอีกตัวแปรหนึ่งคือความเชื่อ (Belief) ฟิชเบินพัฒนาแบบจำลองนี้ขึ้นเพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม วมใจพฤติกรรม วมหนึ่ง

ตอนที่ 2 วิชาชีพครูและความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับวิชาชีพครู

วิชาชีพครู

การ เฮอร์ วิ กูด (Carter V. Good, 1973 : 514) ได้ให้ความหมาย

วิชาชีพ (Profession) ว่าเป็นอาชีพหนึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวกับการ เติบโตในระยะเวลา ยาวนาน และมีกฎเกณฑ์จรรยาแห่งอาชีพ

วิชาชีพครูตามความหมายของมติที่ประชุมของสมาคมครู WCOTP (World Confederation of Organization of the Teaching Profession) (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2524 : 59-60) กล่าวคือเป็นวิชาชีพที่

1. ต้องอาศัยความรู้อย่างแท้จริงในค่านวิชาการศึกษา และต้องอาศัยความทุ่มเทให้กับ การงาน
2. มีการกำหนดบทบาทของการทำงานอย่างชัดเจนแน่นอน ได้แก่ การให้การ ศึกษา และการอบรมแก่นักเรียน
3. มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการ เข้าประกอบอาชีพ กล่าวคือ มีวุฒิทางการ ศึกษา มีประสบการณ์ ฯลฯ
4. มีสถาบันวิชาชีพที่มีเอกภาพในการ ดำเนินงานและมีอำนาจในการ ควบคุมดูแล สอดส่องการ ประกอบอาชีพ และจรรยาบรรณของครู
5. มีสถาบันวิชาชีพหนึ่ง เป็นหลักประกัน คุ้มครอง เสริมความเป็นอยู่ สวัสดิการ และ สวัสดิภาพของครู
6. ประกอบด้วยสมาชิกที่มีปรัชญาและอุดมการณ์ร่วมกันในวิชาชีพครู รวมทั้งมุ่ง คุ้มครอง และส่งเสริมความก้าวหน้าของวิชาชีพครู

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับวิชาชีพครู

ทัศนคติมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิชาชีพครู เพราะทัศนคติที่ดีจะเป็นเครื่อง เสริมขวัญ และพลังใจให้ประกอบกิจการงานให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และในทางตรงกันข้าม ถ้าหาก ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพของตนแล้ว จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้า นั้นย่อมเป็น ไปได้ยาก ในการ ทำงานของครูนั้น สิ่งที่น่าจะศึกษาคือ ทัศนคติของครูต่อวิชาชีพครู เพราะทัศนคติ นั้นว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะผลักดันให้บุคคลทำงานได้สำเร็จ แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ คึลลึกลับเพียงใด แต่ถ้ามัทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพนั้น ๆ แล้วก็ย่อมจะทำหน้าที่ของตนได้ไม่ดีเท่ากับบุคคลที่มี ความสามารถเท่ากัน แต่มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำนั้น ๆ เพราะระดับความมุ่งหมายทำดี และความ ตั้งใจในการทำงานขึ้นอยู่กับทัศนคติ เนื่องจากทัศนคติ สามารถเสริมสร้าง หรือหักล้างแรงขับ (Drive) แรงจูงใจ (Motive) ในการปฏิบัติงานของบุคคลได้ (Ernest R. Hilgard, 1962 : 564)

ชม ภูมิภาค (2516 : 155-156) กล่าวว่าอุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครูคือ ทักษะของครู ซึ่งการเตรียมบุคคลที่จะเป็นครูนั้น นอกเหนือจากการให้ความรู้สามัญและความรู้ทางวิชาชีพแล้ว การสร้างสรรคทัศนคติที่คิดอย่างชาญฉลาดเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง คนมีความรู้แต่ขาดทัศนคติที่ดีต่อการสอน ย่อมจะเป็นครูที่ดีไม่ได้ ครูเป็นูทำงานเกี่ยวข้องกับคน ต้องมีความสนใจในคน เข้าใจธรรมชาติของคน การเป็นครูจึงต้องใช้เวลาฝึกฝนวิชาชีพขั้นสูงอย่างอื่น ๆ เหมือนกัน

ความเห็นดังกล่าวตรงกับ ฟรานซิส เคอร์ติส (Francis D. Curtis, 1955 : 2 - 5) กล่าวว่าครูจำเป็นต้องมีทัศนคติทางอาชีพ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความอยากรู้อยากเห็น ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ และมีใจเป็นกลาง มีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ทุกคนควรมีอยู่ในตัวเอง

ตอนที่ 3 ทฤษฎีทัศนคติของฟิชบิน

ทฤษฎีทัศนคติของฟิชบิน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2522 : 5-7) กล่าวว่าทัศนคติคือสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่งขึ้นอยู่กับผลรวมของการประเมินความเชื่อทั้งหลายที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น ซึ่งแสดงด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ดังนี้คือ

$$A_0 = \sum_{i=1}^n b_i e_i$$

เมื่อ A_0 = หมายถึง ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Attitude Object ใช้สัญลักษณ์ว่า 0)

$b_i e_i$ = หมายถึง ผลการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับ 0 ลำดับที่ i โดยที่ความเชื่อเกี่ยวกับ 0 ลำดับที่ใดลำดับหนึ่งหมายถึงข้อความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง 0 กับลักษณะ (Attribute) ใดลักษณะหนึ่งที่เกี่ยวข้อง และการประเมินหมายถึง การประเมิน 2 สิ่งคือ

- 1) ความเป็นไปไ้ของความเชื่อ ซึ่งหมายถึง โอกาสที่บุคคลจะมีความเชื่อเกี่ยวกับ 0 ลำดับที่ i จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง (ใช้สัญลักษณ์ว่า b_i)

2) คุณค่าของลักษณะ ซึ่งหมายถึงคุณค่าทางบวก หรือทางลบที่บุคคลให้กับมิติลักษณะที่อยู่ภายใต้ ความเชื่อนั้น (ใช้สัญลักษณ์ว่า e_i)

n = หมายถึง จำนวนความเชื่อ

เพื่อให้เข้าใจแบบจำลองและความหมายของตัวแปรในแบบจำลองของพีชคณิตเชิงขอบกตัวอย่างข้างต้นคือ สมมติว่ามีความเชื่อกันโดยทั่วไปว่า ช้างเป็นสัตว์ดุร้ายและเราต้องการ ประเมินทัศนคติของนาย ก. ที่มีต่อช้างโดยอาศัยความเชื่อนี้

ดังนั้น ในที่นี้

ความเชื่อ คือ ช้างเป็นสัตว์ดุร้าย

O คือ ช้าง

A_0 คือ ทัศนคติที่นาย ก. มีต่อช้าง

b_i คือ ความเป็นไปได้ของความเชื่อที่ว่า "ช้างเป็นสัตว์ดุร้าย" ตามความคิด ของนาย ก.

e_i คือ คุณค่าที่นาย ก. ให้กับลักษณะ "ความเป็นสัตว์ดุร้าย"

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

เสรี ลาขโรจน์ (2505) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของนิสิตชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร บางแสนและปทุมวัน ปีการศึกษา 2505" กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน ชาย 189 คน และหญิง 162 คน พบว่านิสิตหญิงมีทัศนคติต่อการ เป็นครู และมีความตั้งใจที่จะเป็นครูมากกว่านิสิตชาย

อารี รังสิโยกฤษ (2513) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การ เปรียบเทียบทัศนคติต่อ อาชีพครูของนักเรียนฝึกหัดครู ประกาศนียบัตร การ ศึกษา และระดับชั้นประโยคประถมศึกษา ปีการศึกษา 2512" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัยเป็นนักเรียนฝึกหัดครูชั้นปีที่ 2 จากสถาบันฝึกหัดครู

7 แห่ง คือ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูพิษณุโลกสงคราม วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูอุบลราชธานี และวิทยาลัยครูยะลา รวมทั้งสิ้น 775 คน แยกเป็นนักเรียนประเภทมัธยมศึกษา วิชาการศึกษา 554 คน ชาย 265 คน หญิง 289 คน นักเรียนระดับชั้นประโยคประถมศึกษา 221 คน ชาย 43 คน และหญิง 178 คน พบว่านักเรียนฝึกหัดครูทั้งสองระดับ มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างกันในเรื่องความมีเหตุผล และในเรื่องอาชีพครูมีความมั่นคงก้าวหน้า นอกจากนั้นทัศนคติต่ออาชีพครู เป็นไปในแนวเดียวกัน คือ อาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าสรรเสริญ น่าภูมิใจ มีความสำคัญ เป็นตัวอย่างที่ดี มีเกียรติ มีหลักเกณฑ์ มีเหตุผล มีความมั่นคง มีชื่อเสียง ล้ำบากเป็นงานหนัก และน่าหนักใจ

สมหมาย กระจ่างลิขิต (2514) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบเจตคติ ก่อนและหลังการฝึกสอนของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปีการศึกษา 2513" กลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 คน ชาย 120 คน หญิง 71 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตหญิงและชายมีเจตคติต่อการฝึกสอน ไม่แตกต่างกัน เจตคติต่อการฝึกสอนของนิสิตทั้งหมดก่อนและหลังการฝึกสอนไม่แตกต่างกัน นิสิตชายที่มีเกรดเฉลี่ย 2.5 ขึ้นไป มีเจตคติต่อความสำคัญของจิตวิทยาการ เรียนรู้ดีกว่านิสิตชายที่มีเกรดเฉลี่ย 2.09 ลงมา สำหรับนิสิตหญิงเกรดเฉลี่ย 2.5 ขึ้นไป มีเจตคติต่อจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนดีกว่านิสิตหญิงเกรดเฉลี่ย 2.10-2.49

โสภณิณดี มีทรัพย์ (2514) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "องค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจ และความมั่นคงในการเลือกเรียนครูของนิสิตวิทยาลัยการศึกษาปทุมวัน บางแสน และนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่จบชั้น ม.ศ.5" กลุ่มตัวอย่างจำนวน 504 คน เป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน 182 คน นิสิตชาย 36 คน นิสิตหญิง 146 คน นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน 169 คน นิสิตชาย 84 คน นิสิตหญิง 185 คน และนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 153 คน นิสิตชาย 36 คน นิสิตหญิง 146 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตเลือกเรียนครู โดยการตัดสินใจด้วยตนเองร้อยละ 72.22 บิคามารดาแนะนำร้อยละ 16.87 เรียนตามเพื่อน ร้อยละ 2.78 แรงจูงใจในการเลือกเรียนครูของนิสิตชายคือ เรียนจบแล้วหางานทำได้ง่าย ส่วน นิสิตหญิงให้เหตุผลว่า เรียนเพราะรักอาชีพครู และส่งสารรักเด็ก นิสิตที่มีผลการเรียนระดับเก่งเลือกเรียนครูเพราะสอบคัดเลือกเข้ามาได้แห่งเดียว ส่วนนิสิตที่มีผลการเรียนระดับปานกลาง และระดับอ่อน เลือกเรียนครูเพราะเรียนจบแล้วหางานทำง่าย นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาเห็นว่า

ปีที่ 4 มีทัศนคติต่ออาชีพครูในทางที่ดีกว่านิสิตชั้นอื่น ๆ และในการจัดอันดับความชอบต่ออาชีพ
สรุปได้ว่า นิสิตที่เรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไปมีทัศนคติต่ออาชีพครูไม่เป็นไปในทางที่ดีกว่านิสิตใน
ระดับชั้นที่ต่ำกว่า

ชिका บุญยานยาว (2517) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบทัศนคติของ
ครูปริญญาโทสาขาแนะแนว และสาขาอื่น ๆ ที่มีต่ออาชีพครู" กลุ่มตัวอย่าง 171 คน เป็นครู
วุฒิปริญญาโทสาขาแนะแนว 81 คน ครูปริญญาโทสาขาอื่น ๆ 90 คน ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติ
ในเรื่องการประกอบอาชีพครูของครูแนะแนวสูงกว่าครูในสาขาอื่น ทัศนคติของครูปริญญาโททั้ง
สองกลุ่ม เพศหญิงมีทัศนคติทางพึงพอใจมากกว่าเพศชาย ทัศนคติของครูปริญญาโททั้งสองกลุ่ม
ขึ้นอยู่กับอายุ เวลาทำงานหลังจากจบปริญญาโท สถานที่ทำงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
และระดับของสถานศึกษา

บุญศรี แสงประเสริฐ (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่าง
ลักษณะส่วนตัวและทัศนคติต่อวิชาชีพครูของคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" กลุ่มตัวอย่างที่
ใช้ในการวิจัยเป็นคณาจารย์ประจำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้ง 14 คณะ มีจำนวน 744 คน ผล
การวิจัยพบว่าคณะที่คณาจารย์สอนประจำมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครู ทัศนคติต่อวิชาชีพครู
ของคณาจารย์คณะครุศาสตร์ แตกต่างกับคณาจารย์คณะต่าง ๆ ได้แก่ คณะอักษรศาสตร์ คณะ
เศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะ
ทันตแพทยศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ ส่วนคณาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มีทัศนคติต่อวิชาชีพ
ครูแตกต่างจากคณาจารย์คณะครุศาสตร์

อุทุมพร ทองอุไทย (2521) ได้พัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูและศึกษาทัศนคติ
ต่อวิชาชีพครูของครูประจำการ ผู้ที่จะเป็นครูและผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครู เครื่องมือในการวิจัยได้แก่
แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู จำนวน 30 ข้อ มีตัวเลือก 4 ตัว ซึ่งได้ระดับน้ำหนักเป็น 4, 3, 2, 1
ปรากฏผลว่า โครงสร้างตัวประกอบของทัศนคติต่อวิชาชีพครูเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ความ
ตั้งใจ ความคาดหวังจากวิชาชีพ วิชสอน ผู้สอน ผู้เรียน และการสอนเป็นวิชาชีพ ผลการศึกษา
ทัศนคติพบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิต นักเรียนและครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่า
ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เปลี่ยนแปลงได้ไม่คงที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรดังต่อไปนี้

1. กลุ่มครู ใต้แก่ เพศ อายุ และรายได้ของครู
2. กลุ่มนิสิต ใต้แก่ เพศ และสถานที่เกิด
3. กลุ่มนักเรียน ใต้แก่ เพศ และประเภทของผู้ปกครอง

บุพที ปานบุบผา (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" กลุ่มตัวอย่างจำนวน 65 คน เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนวิชาศึกษาศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในด้านก่อนและหลังฝึกสอนแยกตามกลุ่มที่เลือกอันดับเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ระยะเวลาหลังฝึกสอน การเลือกอันดับเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ระหว่างอันดับที่ 1, 2, 3 กับอันดับที่ 4, 5, 6 ในระยะก่อนฝึกสอนนั้นนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีความปรารถนา จะประกอบอาชีพครูในระดับปานกลาง แต่เมื่อฝึกสอนแล้วมีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูอยู่ในระดับมาก

ชนิตา รักษาพลเมือง (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของนักศึกษา คณะครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยไทยบางแห่งที่มีต่อวิชาชีพครู" กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,405 คน เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร และมหาวิทยาลัยศิลปากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งพัฒนาโดย ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะคา ศรีจันทร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2522 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพครูดังนี้ มีเกียรติ มีความสำคัญต่อประเทศชาติ มีโอกาสคดโกงน้อยกว่าอาชีพอื่น อาศัยความรู้ความสามารถมาก ต้องมีใจรักในอาชีพ ต้องสนใจหาความรู้ใหม่เสมอ ต้องมีความเสียสละ ครูของรู้จักจิตใจวิทยา ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถปรับตัวเก่ง ต้องอดทนมาก มีความรับผิดชอบสูง มีน้ำใจหนักแน่น และวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี แก่เด็กและผู้อื่น จากการศึกษาตัวแปรด้านต่าง ๆ พบว่า

1. สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่เกิด นักศึกษาที่เกิดในท้องถิ่นที่ร่ำรวยได้ค่า มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่เกิดในท้องถิ่นที่ร่ำรวยได้สูง
2. สภาพเศรษฐกิจของภูมิลำเนา นักศึกษาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่ร่ำรวยได้ค่ามีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่ร่ำรวยได้สูง
3. สภาพเศรษฐกิจของที่ตั้งโรงเรียนประถม นักศึกษาที่เรียนในโรงเรียนประถมที่ตั้ง

อยู่ในท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยกว่านักศึกษาที่เรียนในโรงเรียนประจำที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีรายได้น้อย

4. มหาวิทยาลัยที่ศึกษา นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีที่สุด

5. การเรียนวิทยาลัยครู นักศึกษาที่เคยเรียนวิทยาลัยครูมาก่อนมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิทยาลัยครูมาก่อน

6. ระดับความตั้งใจ เป็นครู นักศึกษาที่ตั้งใจเป็นครูมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่ไม่เคยคิดเป็นครู

7. ระดับอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง นักศึกษาที่เชื่อและทำตามคำแนะนำของกลุ่มอ้างอิงในสังคม มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่ไม่เชื่อและไม่ทำตามคำแนะนำของกลุ่มอ้างอิงในการประกอบวิชาชีพครู

ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อการทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูมากที่สุดคือ ระดับความตั้งใจประกอบอาชีพครู และคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ระดับปริญญาตรีที่สุ่มได้จากทุกสาขาวิชาและชั้นปี ทั้งหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี ปีการศึกษา 2523 จำนวน 695 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ได้คะแนนเฉลี่ยตอนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ระหว่าง 2.01-2.55 มีบิดาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ไม่มีบุคคลในครอบครัวหรือญาติประกอบอาชีพครู เลือกคณะครุศาสตร์เป็นอันดับที่ 5 หรือ 6 มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพครูมาก และคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ดี

2. ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตครุศาสตร์ ปีที่ 1 มีความแตกต่างกันตามสาขาและเพศ โดยพบว่านิสิตสาขาพลศึกษามีทัศนคติต่อวิชาชีพครูต่ำกว่านิสิตสาขาประถมศึกษา และธรมุขนิยมมีนัยสำคัญ และนิสิตหญิงมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญ

3. ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตครุศาสตร์ มีความแตกต่างกันตามชั้นปีและเพศ โดย

พบว่านิสิตปีที่ 1 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตปีที่ 2 และปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ และนิสิตหญิง มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญ

4. ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตหลักสูตร 2 ปี ระหว่างปีที่ 1 กับปีที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่นิสิตครู ศาสตร หลักสูตร 4 ปี มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตครู ศาสตร หลักสูตร 2 ปี อย่างมีนัยสำคัญ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบระดับและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครู และความตั้งใจไม่ประกอบวิชาชีพครู ระหว่างนิสิตครู ศาสตร ชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน" กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นิสิตครู ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522 จำนวน 293 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยเฉลี่ยแล้วนิสิตใหม่คณะครู ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีระดับทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับ "ดี" มีความตั้งใจไม่ประกอบวิชาชีพครูอยู่ในระดับ "มาก" และมีปฏิกิริยาลังใจอันน้อยอยู่ในระดับ "ปานกลาง"

2. ตัวอย่างภูมิลำเนาที่มีผลต่อระดับทัศนคติต่อวิชาชีพครู ได้แก่ เพศ เขตที่ตั้งโรงเรียนที่สำเร็จชั้น ม.ศ.5 และการมีญาติเป็นครู

3. ตัวอย่างภูมิลำเนาที่มีผลต่อตัวอย่างตัวหนึ่งตัวใดเลย ได้แก่ อาชีพของบิดามารดา ค่าใช้จ่าย การเกิด ประเภทโรงเรียนที่สำเร็จชั้น ม.ศ.5 โปรแกรมที่สำเร็จชั้น ม.ศ.5 ประเภทผู้อุปการะ ประเภทที่อยู่อาศัยด้วย และการมีประสบการณ์การเรียนระดับอุดมศึกษามาก่อน

4. โดยส่วนรวมนิสิตครู ศาสตร มีทัศนคติต่อวิชาชีพครู และความตั้งใจไม่ประกอบวิชาชีพครูลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

5. ตัวอย่างภูมิลำเนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิชาชีพครู

5.1 ในระยะทาง 1 ภาคเรียน ได้แก่ ประเภทผู้อุปการะ อันกับการเลือก และขนาดครอบครัว

5.2 ในระยะทาง 2 ภาคเรียน ได้แก่ ภูมิลำเนาและอันกับการเลือก

6. ตัวแปรภูมิหลังที่มีแนวโน้มผลต่อการ เปลี่ยนแปลงของทัศนคติหรือความตั้งใจประกอบ วิชาชีพครูเลย ไม่ว่าจะเป็นทางเทคโนโลยีตาม ใต้น้ำ เทคโนโลยีสารสนเทศ โปแกรมที่สำเร็จชั้น ม.ศ.5 ประเภทผู้ช่วยอาศัยด้วย การมีญาติเป็นครู การมีประสบการณ์เรียนระดับอุดมศึกษามาก่อน และปริมาณเงินเดือนประจำ

บัญญัติ ใจบรรจง (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ- มโนทัศน์ ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และการ รับรู้ ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาครู" กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักศึกษาคูรรดับประกาศนียบัตร การ ศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) จากวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร จำนวน 315 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ทัศนคติในทัศนก่อนการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ ต่อวิชาชีพครู ก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และมีความสัมพันธ์กับผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตาม การ รับรู้ของนักศึกษาครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ทัศนคติในทัศน และทัศนคติต่อวิชาชีพครู ก่อนและหลังการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศิริพร ทักติ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ตัวแปรที่สัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครู ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา" กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จำนวน 690 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษา เรื่อง ลำดับความสำคัญในการ ทำนายจากมากไปน้อย ได้แก่ ความตั้งใจประกอบวิชาชีพครู ประสบการณ์ ในการ เป็นผู้นำ สภาพการ มุ่งงานทำ คะแนนเฉลี่ยสะสมในหมวดวิชาชีพครู และระดับอิทธิพลของญาติ ที่มีต่อการ ตัดสินใจเลือกอาชีพครู สามารถร่วมกันอธิบายการ ผันแปรของทัศนคติต่อวิชาชีพครูของ นักศึกษา ได้ร้อยละ 8.49

2. กลุ่มตัวอย่างที่สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มี 6 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญในการ ทำนายจากมากไปน้อย ได้แก่ ความตั้งใจ ประกอบ วิชาชีพครู อาชีพลูกจ้างเอกชนของมารดา ประสบการณ์ในการ เป็นผู้นำ ระดับอิทธิพลของญาติที่มี ต่อการ ตัดสินใจเลือกอาชีพครู การมีญาติเป็นครู และอาชีพ ราชการอื่น ๆ นอกจากอาชีพครู ของบิดา สามารถ ร่วมกันอธิบายการ ผันแปรของทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาได้ร้อยละ 14.57

3. กลุ่มตัวอย่างที่สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีจำนวน 2 ตัวแปร เรียงลำดับความสำคัญในการทำนายจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความตั้งใจ ประกอบวิชาชีพครู และคะแนนเฉลี่ยของหมวดวิชาชีพครู สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรของทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาได้ร้อยละ 6.31

ชาตรี นาคะกุล (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ตัวประกอบของความเป็นครูตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำและครูที่เคิน" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักการศึกษาชั้นนำจำนวน 908 คน และครูที่เคินจำนวน 495 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวประกอบแนวความเป็นครูตามการรับรู้ของนักการศึกษาชั้นนำมี 9 ตัวประกอบ เรียงลำดับตามความสำคัญคือ บุคลิกลักษณะและลักษณะการทำงาน ลักษณะนิสัย ประสิทธิภาพงาน กิจกรรม และเกียรติประวัติ ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ประสิทธิภาพเคินที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู ลักษณะครอบครัวที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพครู ความประทับใจในอาชีพครู มูลเหตุจูงใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา ตัวประกอบทั้งเก้าตัวประกอบดังกล่าวอธิบายความแปรปรวนของแนวความเป็นครูได้ร้อยละ 54.2

2. ตัวประกอบแนวความเป็นครูตามการรับรู้ของครูที่เคินมี 9 ตัวประกอบ เรียงลำดับตามความสำคัญคือ บุคลิกลักษณะและการทำงาน ประสิทธิภาพงานกิจกรรมและเกียรติประวัติ ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ลักษณะนิสัย ลักษณะครอบครัวที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพครู ความประทับใจในอาชีพครู ประสิทธิภาพเคินที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู มูลเหตุจูงใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา ตัวประกอบทั้งเก้าตัวประกอบดังกล่าวอธิบายความแปรปรวนของแนวความเป็นครูได้ร้อยละ 48.6

งานวิจัยต่างประเทศ

ริชชาร์ท ไวท์ (Richard A. White, 1980 : 4509) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of Attitudinal Change of Fifteen Week Student teachers" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยอีสเตอร์น อิลลินอยส์ จำนวน 25 คน ที่ออกฝึกสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากที่นักศึกษาครูฝึกสอนแล้วจะมีทัศนคติต่อวิชาชีพครู และการสอนเด็กนักเรียนเพิ่มขึ้นในทางบวก

การโรนซ์ เฟิสตรา (Clarence Fielstru, 1955 : 659-667) ได้ทำการ

วิจัยเรื่อง "An Analysis of Factors Influencing the Decision to Become a teacher" กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย จำนวน 230 คน ผลการวิจัยพบว่า การเลือกอาชีพครูเพราะอาชีพนี้มีประโยชน์มีโอกาสช่วยเหลือนักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี และงานซึ่งในคุณความดี ได้ทำงานที่ทำให้ตนเองเจริญก้าวหน้า และได้ทำงานที่ตนสนใจตรงตามความมุ่ง

วิลเลียม เดวิด ซัลลิแวน (William David Sullivan, 1979 : 1632 -A 1633-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of the Professional Attitudes, Self Concept, and Teaching Competencies of Student teachers in Performance-Based and Traditional Teacher Training Program" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตฝึกสอนสาขาประถมศึกษา จำนวน 50 คน ซึ่งแบ่งเป็นนิสิตฝึกสอนตามโปรแกรมฝึกหัดครูแบบเดิม 25 คน และโปรแกรมฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน (Performance-Based Teacher Training Programs) 25 คน และนักเรียนประถมศึกษาในรัฐฟลอริดาอีก 1,500 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตทั้งสองโปรแกรมมีทัศนคติต่อวิชาชีพครู มโนทัศน์ และสมรรถภาพในการสอนไม่แตกต่างกัน

ทาเคโกะ โมริ (Takako Mori, 1960 : 174-179) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติต่ออาชีพครู" กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยมิชิแกน จำนวน 556 คน พบว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติต่ออาชีพครูสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบด้านทัศนคติ ฐานะทาง เศรษฐกิจ มนุษยสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเป็นครู

บรู เบรม (Burl J. Brim, 1966 : 441-445) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Attitude Change in Teacher Education Student" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเคนเนดิ จำนวน 250 คน ผลปรากฏว่านักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตรแล้วมีทัศนคติที่ดีกว่านักศึกษาที่เพิ่งเข้าเรียน

การสรุปผลการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1. การวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูนี้ ผู้วิจัยนำทฤษฎีของฟิชเบิน (Fish Bein) มาเป็น

แนวทางในการวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู

2. การเลือกตัวแปรที่ใช้ศึกษาเป็นตัวแปรอิสระนั้น ผู้วิจัยนำทฤษฎีต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยภายในประเทศ และงานวิจัยภายในประเทศ ใ้ประกอบการพิจารณาว่ามีตัวแปรที่จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งแบ่งตัวแปรได้เป็น 6 ด้านคือ ด้านทัศนคติ ด้านบิดา-มารดา ด้านลักษณะครอบครัว ด้านโรงเรียนที่นิตยจบนชั้น ม.ศ.5/ม.6 ด้านการ เรียน ในคณะครุศาสตร์ ด้านประสบการณ์การ เรียน ระดับอุดมศึกษา